

FAKULTA FILOZOFICKÁ
ZÁPADOČESKÉ
UNIVERZITY
V PLZNI

Katedra filozofie

PROTOKOL O HODNOCENÍ PRÁCE

Práce: diplomová

Posudek: oponenta

Práci hodnotil: Mgr. Radek Schuster, PhD.

Práci předložila: Bc. Vojtěch Polívka

Název práce: **Diskurz člověka a umělé inteligence, (sic)
aneb procházka tísnivým údolím**

1. CÍL PRÁCE (uved'te, do jaké míry byl naplněn):

V zadání práce je její cíl formulován takto: „Od druhé poloviny minulého století až po současnost byla naše společnost proměněna díky vývoji nových technologií, které denně používáme. Objevením nové technologie se utváří diskurs jejího vnímání lidmi. Zajímavý je zejména fenomén toho, jak technologie napodobuje člověka a v některých věcech jej i předčí. Jak je ustanoven diskurs k něčemu, co si "jen" hraje na člověka? Cílem diplomové práce bude zjistit, jak se v průběhu let proměňoval vztah lidí a strojů, a jak se vytvářel diskurz tohoto vztahu.“

V samotné práci je pak uvedeno, že jejím cílem je „zodpovědět výzkumnou otázku: Je současný stav technologie robotiky a umělé inteligence srovnatelný se sci-fi představami?“ Autor dále upřesňuje, že se bude „snažit o porovnání vybraných narativů z fikčních světů sci-fi literatury a filmů se současným diskurzem o umělé inteligenci ve společnosti.“

Striktně vzato, oba cíle jsou formulovány tak vágně, že je velmi obtížné představit si jejich smysluplné naplnění v rámci diplomové práce. Pokud je však budeme chápat jako obecné mantinely, které mají směřovat tok myšlenek, pak je jejich „naplnění“ obstojné.

2. OBSAHOVÉ ZPRACOVÁNÍ (náročnost, tvůrčí přístup, proporcionalita teoretické a vlastní práce, vhodnost příloh apod.):

Práce reflektuje vztah člověka a současných technologií, zejména robotů a umělé inteligence, přičemž přihlíží k tématům a zápletkám ze tří kultovních děl sci-fi: dramatu

R.U.R Karla Čapka, románu *Blade Runner/Sní androidi o elektrických ovečkách?* od Philipa K. Dicka a filmu *Matrix* od sourozenců Wachowských. K reflexi jsou využívány myšlenky několika postmoderních filozofů: Jean Baudrillarda, Michela Foucaulta, Gillesse Deleuze/Félix Guattariho a Shoshany Zuboff.

Obsahově je práce nadmíru bohatá a pestrá, ale není nikterak metodologicky ukotvená ani přehledně strukturovaná. Chybí zdůvodnění výběru pojednávaných sci-fi děl, filozofických koncepcí a vlastně i technologií.

Autor se snaží práci rámovat „výzkumnou“ otázkou „Je současný stav technologie robotiky a umělé inteligence srovnatelný se sci-fi představami?“ Takto položená otázka se mi jeví jako málo smysluplná, neboť na ni lze odpovědět zároveň kladně i záporně, a to i v omezeném kontextu oněch tří vybraných sci-fi děl.

3. FORMÁLNÍ ÚPRAVA (jazykový projev, správnost citace a odkazů na literaturu, grafická úprava, přehlednost členění kapitol, kvalita tabulek, grafů a příloh apod.):

Formální zpracování textu vyhovuje nárokům obvykle kladeným na diplomové práce. Ačkoliv je hned v názvu práce nesprávně použita čárka, v samotné práci jsem zaznamenal jen několik málo gramatických pochybení. Text vykazuje solidní stylistickou úroveň: autorovi se povětšinou daří skloubit odbornost a čtivost.

4. STRUČNÝ KOMENTÁŘ HODNOTITELE (celkový dojem z práce, silné a slabé stránky, originalita myšlenek apod.):

Práce obsahuje řadu originálních postřehů, nápaditých propojení mezi sci-fi představami a aktuálními technologiemi i filozofických reflexí.

Slabinu práce spatřuji v neuspořádanosti výkladu a nepřehlednosti struktury. Celý text chápu jako rozsáhlý esej, který je poskládán z mnoha zasvěcených vhlédů, ovšem nikoliv na základě promyšlené argumentační linie, nýbrž na principu volně plynoucích asociací. Zde číhá riziko: má-li mít myšlení tisíc plošin, snadno se ztupí.

I když pramálo záleží na tom, kde se začne, četba práce mi přinesla potěchu i poučení.

5. OTÁZKY A PŘIPOMÍNKY DOPORUČENÉ K BLIŽŠÍMU VYSVĚTLENÍ PŘI OBHAJOBĚ (jedna až tři):

1) Vyložte metodologická východiska práce. Zformulujte hlavní tezi celé práce a podpořte ji minimálně třemi argumenty, které v práci uvádíte.

2) Vysvětlete následující pasáž, zejména s ohledem na běžně přijímané pojetí člověka jakožto normativní bytosti.

„Nyní se přikloňme k otázce, jestli je proces stroje skutečně procesem stroje či procesem člověka? Už samotná továrna či samotný stroj musel být vybudován právě tímto procesem. Nestává se tak lidské strojovým, přestože se člověk stává strojem a částí stroje v rámci továrny?

Při tvorbě stroje je zapotřebí vždy jakási sada příkazů, které vymezují jeho jednání. Pravidla, která jej vymezují, jsou tím, co vytváří stroj. Dělník v továrně se stává strojem, jelikož taktéž musí dodržovat pravidla, která strukturují jeho jednání v systému.“

3) Při interpretaci příběhu *Blade Runnera*, v němž Rick Deckard používá Voight-Kampffova testu k rozlišování androidů a lidí, odkazujete na Kripkův příklad s odlišností koček a démonů. Vyložte Kripkův argument v původním kontextu *Naming and Necessity*.

„Základem tvoření kategorií je pojmenování. V příběhu *Blade Runner* se potýkáme právě s udržení tohoto pojmenování, a tedy rozdělením dvou kategorií, které nastalo ve chvíli rozlišitelnosti. Člověk byl jasně definovaný a stejně tak byl jasně definovaný android. Postupem vývoje se tyto rozdíly začaly vytrácet a pro zachování těchto dvou kategorií jsou nájemní lovci dohnáni až k hledání jisté esence, která by dokázala přesně určit, zda je naše pojmenování pravdivé, či nepravdivé. Saul Kripke uvádí obdobný příklad s kočkami a démony. Kdyby démoni dokázali na sebe vzít podobu kočky, pak dle Kripkeho nebudou kočkami, ale pouze démoni v kočičích podobách (1980, s. 126).“

6. NAVRHOVANÁ ZNÁMKA (výborně, velmi dobře, dobře, nevyhověl):

Vzhledem k výše uvedeným (převážně metodologickým) výtkám navrhuji známku **dobře**. Při přesvědčivé obhajobě (především metodologických východisek) se však nebráním klasifikaci **výborně**.

Datum: 22. května 2024

Podpis: